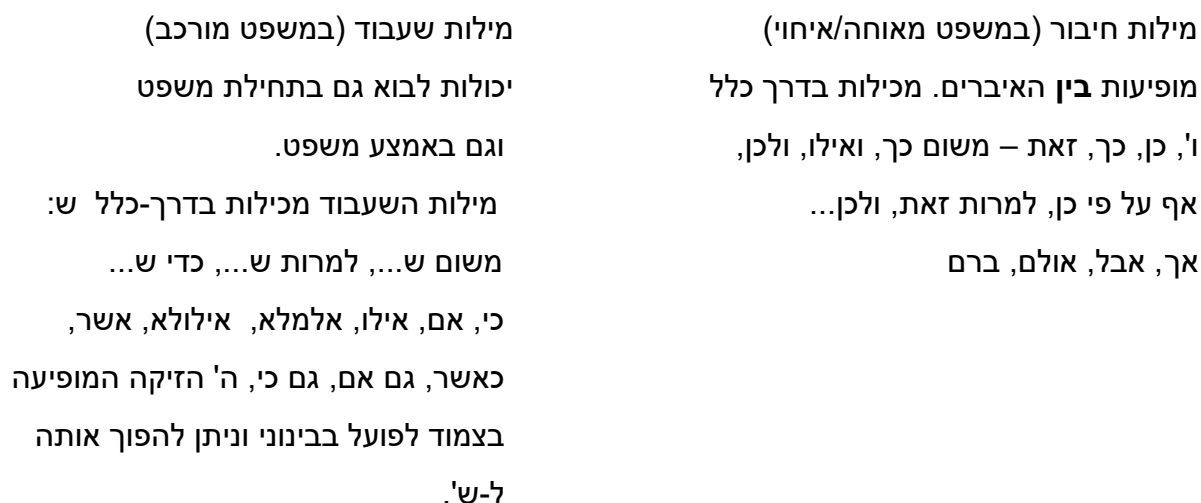

פיסוק

המילים הצדדיות מופרדות בפסיקים משאר חלקי המשפט. אם הן באות בראש המשפט יבוא פסיק אחריהן, אם הן באות באמצע משפט יבוא פסיק לפנייהן ופסיק אחריהן, אם הן באות בסוף המשפט יבוא פסיק לפנייהן וסימן המשפט אחריהן.

*אם ההסגר בא בראשי תיבות הוא לא יופרד בפסיקים.

מילות קישור

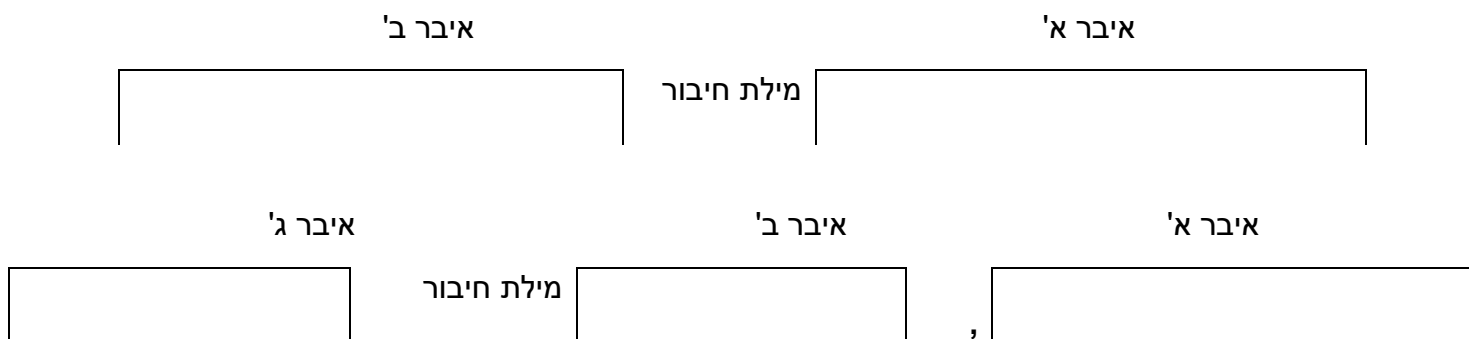

הבחנה בין סוגי משפטים

1. **משפט פשוט** – יחידה רעיונית אחת שיש בה נושא ונשוא אחד בלבד. במשפט פשוט, כמו בכל סוגי המשפטים האחרים יכול להיות נושא סתמי, חלק כולל ו/או חלק ייחוד.

גם במשפט מאוחד/ איחוי וגם במשפט מורכב יש לפחות 2 יחידות רעיוניות (לפחות 2 נושאים ו- 2 נשואים).

מבני משפט מאוחד/ איחוי –

2. **משפט מורכב** – משפט מורכב בנוי מחלק עיקרי ומפסוקית/ מפסוקיות. הפסוקית נפתחת או במילת שעבוד או במילת שאלה (לא בתחילת משפט) או שהיא ציטוט (משפט המופיע כדיבור ישיר). פסוקיות התיאורים נפתחות אך ורק במילות שעבוד – הן לא נפתחות במילות שאלה והן אינן יכולות להיות ציטוט (דיבור ישיר).

מבני משפט מורכב:

מ. עיקרי	פסוקית	
פסוקית	מ. עיקרי	
המשך מ. עיקרי	פסוקית	מ. עיקרי
פסוקית	מ. עיקרי	פסוקית
פסוקית מורכבת	עיקרי	
פסוקית		

אם יש פסוקית ומיד אחריה עוד פסוקית, הפסוקית היא פסוקית מורכבת שבתוכה יש פסוקית.

הבחנה בין סוגי פסוקיות:

1. **פסוקיות תיאור** – פותחות במילות שעבוד בעלת משמעות לוגית: מקום, אופן, זמן, סיבה, תכלית, תנאי, וויתור.
2. **פסוקיות לא תיאוריות** – פסוקית נושא, פסוקית מושא, פסוקית לוואי ופסוקית נשוא.
3. הפסוקיות הלא תיאוריות יכולות לפתוח במילות שעבוד/ במילות שאלה (לא בתחילת המשפט)/ דיבור ישיר (ציטוט).
4. **פסוקית נשוא** – אם במשפט העיקרי יש רק נושא ומשלימיו ואוגד ואחרי האוגד יש מילת שעבוד/ מילת שאלה או ציטוט.
5. **פסוקית נושא** – אין נושא במשפט העיקרי.
יש 2 דגמים של פסוקית נושא:
 - הפסוקית פותחת במילת השעבוד – מי ש/ מה ש/ כל מי ש/ כל מה ש....
 - במשפט העיקרי יש פועל סביל (ברור, נודע) והפסוקית פותחת במילת שעבוד/ במילת שאלה/ ציטוט. במקום הפסוקית (כולל מילת השעבוד/מילת השאלה ניתן להציב את המילים: משהו/הדבר.
- לדוגמה: **מי שאינו לומד אינו מצליח. לא ידוע למורי החטיבה מדוע לא הגעת לכנס אתמול.**
6. **פסוקית מושא** – הפסוקית מצטרפת לפועל/ לשם פועל הנמצא במשפט העיקרי. במקום הפסוקית (כולה – כולל מילת השעבוד/ מילת השאלה) ניתן להציב את המילים: **את הדבר/בדבר/ לדבר/ מהדבר.**
לדוגמה: **ראיתי את מי שרציתי לפגוש.**
7. **פסוקית לוואי** – הפסוקית מצטרפת לשם העצם שבמשפט העיקרי. במקום הפסוקית (כולה – כולל מילת השעבוד/ מילת השאלה) ניתן להציב את המילים: **הזה/ הזו/ האלו.** לדוגמה: **התלמיד אשר לומד היטב מצליח. המורה הודיע את ההודעה: "המבחן ייערך בשבוע הבא".**

משפט בעל חלקים כוללים

משפט בעל חלקים כוללים הוא משפט שמקבץ מספר משפטים. את החלק החוזר במשפטים השמיטו והשאירו את החלקים הלא זהים, בעלי תפקיד תחבירי זהה. כמעט כל חלק מחלקי המשפט הפשוט יכול להיות כולל: נושא, נשוא, מורחב, מושא, לוואי, תמורה.

דוגמאות:

נושא כולל

בעוד שבוע תיסענה כיתות ט' וכיתות י' למוזיאון.

קשר של הוספה

1. בעוד שבוע תיסענה כיתות ט' למוזיאון.

2. בעוד שבוע תיסענה כיתות י' למוזיאון.

קשרים לוגיים בין החלקים הכוללים:

1. ריבוי והוספה – ו, גם, מלבד, נוסף על...

2. ניגוד – אלא, כי אם...

3. בררה – או

4. צמצום והמעטה – חוץ מ, פרט ל, להוציא, למעט...

פיסוק

בין החלקים הכוללים יבוא בדרך כלל פסיק. אין פסיק לפני מילות קישור בקשר של הוספה ובררה.

הבחנה בין נושא כולל לבין נושא מורחב:

- הפעלים מהווים פעולה אחת = **נושא מורחב**. המורה שב ואמר את דבריו. (= אמר שוב)
- הפעלים מהווים פעולות שונות = **נושא כולל**. המורה מלמד את תלמידיו ונוזף בהם.

ביטוי מכליל:

לפעמים לפני חלק כולל או אחריו מופיע ביטוי מכליל. כאשר הביטוי המכליל בא לפני הפירוט, הפירוט הוא תמורה מפרטת / כוללת, ואילו כאשר הביטוי המכליל בא אחרי הפירוט, הביטוי המכליל הוא תמורה ומטרתו סיכום.

לדוגמה: לקראת חג הפסח קניתי ירקות: עגבניות, בצל וגזר.

הדגם לא....אלא, לא... כי אם, אין... אלא... במשפט פשוט מטרת הדגם הזה היא הדגשה (במשמעות "רק").

לדוגמה, לא ראיתי אלא את אחותך. = ראיתי רק את אחותך. אין כוחו אלא בפיו. = כוחו רק בפיו.

במשפט בעל חלק כולל הדגם הזה מביע ניגודיות.

לדוגמה, לא שוחחתי עמך, אלא עם דודך. עמך, אלא עם דודך = מושא כולל בקשר של ניגוד.

תפקידים הרטורי של החלקים הכוללים

1. דחיסת מידע במשפט אחד, יצירת ריתמוס מהיר יותר מאשר משפט איחוי או משפטים נפרדים.
2. הצגת יחס סמנטי של היכללות: הכללה ופירוט.
3. הבעת התרגשות וסערת רגשות של המוענים.
4. העצמת המסר וחיזוקו או הדגשה לשם שכנוע.
5. הבעת יחס של ניגודיות.